

'De chronische misdadiger'

door J. W. Reicher

Het congressthema: van chronisch verworpen tot cronisch geworden, wordt door velen zeer toepasselijk geacht voor de misdadiger. Wie eens steelt blijft een dief. Ex-gedetineerden maken bij sollicitaties minder kans. Bij het opsporingsonderzoek zoekt de politie vaak onder de haar reeds bekende misdadigers naar eventuele daders. Discriminerende sociale patronen tenderen de misdadiger in zijn rol te fixeren. Evenals bij homoiostatische regelmechanismen is het moeilijk een eenmaal ingesteld criterium te wijzigen. Rollen worden aldoor bevestigd. De verworpene kan zich niets meer veroorloven en de geaccepteerde moet het al erg bont maken, wil hij verstoten worden.

Verwerping is echter geen eenzijdig proces. De verwerper en de verworpene doen daar beide aan mee. Mochten de wederzijdse verwachtingen niet kloppen met de realiteit, dan wordt – meestal wederzijds – de realiteit kloppend gemaakt. Het individu wordt niet alleen 'gelabeld', hij gaat ook zelf zijn etiket waar maken. Vaak tenminste. Zo groeit er in een gezin soms één der kinderen uit tot bajeskant, terwijl daar geen aanlegstoornissen voor zijn aan te wijzen. Maar de jeugdige zwarte schapen en onaangepaste, stoute, agerende 'enfants terribles' worden later niet allemaal delinquent. Het merendeel komt zelfs 'goed terecht'.

Dat werpt de vraag op, welke selectiemechanismen er aan het werk zijn. Volgens sommigen is recidivisme een gevolg van vervolgings- en bestraffingsstrategieën, waarbij vooral de 'kansarme' groepen er worden uitgepikt. De nog steeds actuele vraag of er klassejustitie bestaat, wordt door dezen bevestigend beantwoord. De 'heersende' klasse zou de schuldigen meer bij de 'Verworpenen der Aarde' zoeken, bij die mensen, die toch al geen leven hebben. Worden kleurlingen, gastarbeiders, werklozen, achterbuurtbewoners, penose-jongens werkelijk meer en zwaarder bestraft? Niet

---

Schrijver is psychiater, werkzaam als Hoofd van de afdeling Psychotherapie en Supervisie van de Dr S. van Mesdagkliniek te Groningen.

Voordracht op 29 april 1977 voor de Sectie Forensische Psychiatrie op het lustrumcongres van de Ned. Ver. v. Psychiatrie met de Ver. v. Vlaamse Zenuwartsen.

altijd, maar door de bank genomen zijn daar wel aanwijzingen voor. De reden daarvoor zou echter te vinden zijn in het feit dat deze personen vaker en ook ernstiger misdrijven zouden plegen. Dat zij echter meer delicten plegen zou een gevolg kunnen zijn van discriminatie, roltoekenning, etc. etc. De partijen, die deze opvattingen verdedigen, zitten dan zelf gevangen in een vicieuze cirkel van zich wederzijds versterkende vooroordelen. De waarheid zal waarschijnlijk in het midden liggen. De praktijk zal ons de antwoorden moeten verschaffen. Hoe staat het met de criminaliteit? Wie begaan misdrijven, worden gepakt en veroordeeld? De Criminele Statistieken en de Statistische Zakboeken van het C.B.S. kunnen daarover nadere informatie geven. De cijfers in de navolgende tabellen zijn daaraan ontleend.

Pakkans en bestraffingskans

Wie een misdaad begaat wordt niet altijd gepakt. Daarvoor zijn vele oorzaken aan te wijzen. Eerste voorwaarde is, dat het opsporingsapparaat kennis krijgt van het strafbare feit. Vele diefstallen (b.v. fietsen) en strafbare seksuele handelingen (b.v. exhibitionistische) worden niet aangegeven. Van datgene, wat de politie wel ter kennis komt, heldert zij slechts een gedeelte op (ca. 1/3). Al naar de soort delicten is het z.g. 'Dunkelziffer' verschillend.

Tabel 1: *Ophelderingspercentages misdrijven*

	1971	1972	1973	1974
aantal ter kennis van de politie gekomen misdrijven:	307.690	348.171	388.001	425.522
% opgehelderd:	37,6	36,1	34,5	32,4

Tenzij anders wordt gesteld zal in het volgende het jaar 1973, dat het laatste geheel statistisch uitgewerkte jaar is, als voorbeeld worden gehanteerd.

Van de bekende misdrijven helderde men 34,5% op. Op 2,9 misdrijven werd dus 1 persoon gepakt. Een gemiddelde 'pakkans' van ongeveer 1 op 3. Wie wordt gearresteerd, behoeft nog niet schuldig te worden bevonden en wie schuldig wordt geacht, wordt lang niet altijd bestraft.

Tabel 2 laat dit nader zien.

Tabel 2: *Verdachten, vrijlatingen, seponeringen etc. (alle misdrijven)*

	1971	1972	1973
verdachten	122.546	130.857	135.099
weer vrij gelaten	32.083	37.013	33.063
seponeringen	90.463	93.844	102.036
rechtzaken	41.028	42.851	46.961
vrijspraak	49.435	50.993	55.075
veroordelingen	3.028	3.333	3.365
	46.407	47.660	51.710

De chronische misdadiger

Per 100.000 inwoners van 12-79 jaar zijn de cijfers 880,4 (veroordelingen + septs), 459,1 (veroordelingen) en 421,3 (septs). De laatste jaren zijn de relatieve veroordelingcijfers ongeveer constant, terwijl de septicijfers groeien (in 1970: 361,0 en in 1973: 421,3).

Combinatie van de gegevens uit Tabel 1 en Tabel 2 leert ons, dat op 388.011 'aangiften' 102.036 personen werden 'gepakt' en door het opsporingsapparaat schuldig werden geacht. In ca. 48% kwam het niet tot een vervolging (meestal klein vergrijp en volledige bekentenis) en werd de zaak geseponeerd, al of niet onder voorwaarden. Op elke 100 aangiften werden 26,3 personen gepakt en volgden 13,3 veroordelingen. Dat betekent 1 veroordeling op 7,5 aan de politie bekende misdrijven. Deze cijfers zijn ruwe gemiddelden berekend naar allerlei misdrijven, zoals omschreven in Wetb. v. Strafrecht, Wegenverkeerswet, Opiumwet, Vuurwapenwet etc. Tabel 3 vermeldt voor het jaar 1973 enige cijfers en verhoudingen naar diverse wetten en verschillende delictsoorten.

Tabel 3: Soorten misdrijven, veroordelingen, septs (1973)

wetboeken	1 'aangiften'	2 veroord. + septs	3 veroor- delingen	4 septs %	5 1:2	6 1:3
strafrecht	340.445	66.329	29.604	55,4	5,1	11,5
wegenverkeers- wet	40.240	19.082	14.641	23,2	2,1	2,7
andere	7.326	5.548	3.048	45,1	1,3	2,4
totaal	388.011	90.959*	47.293	48,0	4,3	8,2
soort misdrijf						
zedendelict	7.824	2.787	866	68,9	2,8	9,0
vermogens- delict	269.069	44.456	19.955	55,1	6,5	13,5
tegen leven en persoon	12.336	9.616	4.339	42,8	1,3	2,8
W.v.W. (alcohol)	11.162	8.752	8.303	5,1	1,3	1,3

* Het totale aantal hier is kleiner dan in Tabel 2 i.v.m. voeging van zaken en het niet vermelden van economische misdrijven.

Het 'soort misdrijf' van Tabel 3 is bepaald volgens het door het C.B.S. gehanteerde systeem (naar de indeling van het Wetb. v. S.). Vermogensdelicten gaan daarbij van eenvoudige diefstal tot roofoverval.

Delicten tegen het leven en de persoon variëren van eenvoudige belediging tot moord. Diefstal en inbraak vormen met 16.274 gevallen ca. 82% der vermogensdelicten, waarvoor in 1973 een veroordeling werd uitgesproken. Van de misdrijven tegen het leven en de persoon is ca 3/4 der veroordelingen wegens eenvoudige belediging. Ernstige misdrijven zoals roof (269 ×), moord en doodslag (78 ×), zware mishandeling (335 ×) vormen slechts een fractie van de geregistreerde criminaliteit.

Tabel 3 spreekt verder voor zichzelf. De verschillen in seponeringspercentages, zowel voor de delicten volgens diverse wetboeken als voor de verschillende delictsoorten zijn uiterst significant; zeer betekenend is het geringe percentage der septs voor verkeersdelicten, maar nog meer als deze onder invloed van alcohol plaatsvonden.

De Chi²-toets voor de soorten misdrijf W.v.S. geeft een waarde van 206,2 (df = 2; p $\ll$ 0,001). Het grotere percentage septs bij de zedendelicten neemt ca. 95% van deze waarde voor haar rekening (195,9!).

Ondanks het feit, dat een aantal schuldigen aan vermogensdelicten meer dan één delict pleegden, is de verhouding aangiften: schuldigen (6,5) zeker mede te wijten aan het grote aantal onopgeloste diefstallen en inbraken. Bij de ernstig agressieve misdrijven is het oplossingspercentage bijna 100%. Verkeersdelicten o.i.v. alcohol worden ook zeer vaak opgelost, maar het rijden onder invloed heeft een fiks 'Dunkelziffer'. Pakkans is hier bijna gelijk straffkans. Opsporingsbeleid en vervolgingsbeleid beïnvloeden pakkans en straffkans in hoge mate.

Eerste delict en eerste veroordeling

Elk jaar worden ca. 30.000 personen gearresteerd op verdenking van enig misdrijf en vervolgens weer losgelaten, omdat zij onschuldig geacht moesten worden. Waarom worden zij gepakt? Eventuele daders van een delict zoekt de politie onder de hen bekende misdadigers. Is dat de enige reden daarvoor? Zeker niet. De statistiek vermeldt de antecedenten van bovengenoemde 30.000 niet. Als de verhouding eerstelingen – recidivisten gelijk is aan die bij de schuldigen, dan betekent dit, dat het argument: 'ze grijpen je op je verleden' alleen kan opgaan bij ca. 13.000 van hen.

Aan de hand van de gegevens van het C.B.S. is na te gaan of een voorafgaande veroordeling van invloed is op de vervolgings- en bestraffingskansen. De eerste veroordeling zou kunnen maken, dat men eerder wordt gepakt, dat er minder wordt geseponerd en met zwaardere straffen wordt gestraft.

Tabel 4 vat een aantal gegevens samen.

Tabel 4: Recidivisme, veroordelingen en septs (1973)

wetboek	first off.	recidivist = %	first off.	recidivist = %	first off.	recidiv
strafrecht	14.534	15.070 = 50,9	23.232	13.493 = 36,7	61,5	47,2
W.v.W.	7.505	7.136 = 48,7	3.014	1.427 = 32,1	28,7	16,7
andere	1.848	1.200 = 39,4	1.876	624 = 25,0	50,4	34,2
totaal	23.887	23.406 = 49,7	28.122	15.544 = 35,6	54,1	39,9
zeden	381	485 = 56,0	1,182	739 = 38,5	75,6	59,6
persoon	2.040	2.299 = 53,0	3.170	2.107 = 39,9	60,8	47,8
vermogen	10.009	9.946 = 49,8	15.815	8.686 = 35,5	61,2	46,6
W.v.W. alcohol	4.131	4.172 = 50,2	255	194 = 43,2	5,8	4,4

De chronische misdadiger

Zowel de verschillen tussen de percentages recidivisten onder veroordeelden en gesponcerden, als tussen de percentages seponeringen bij first-offenders en recidivisten zijn zeer significant. Dit geldt voor de delicten volgens de diverse wetboeken en voor de soorten misdrijven W.v.S. De W.v.W.-delicten o.i.v. alcohol tonen hetzelfde, maar minder sterk uitgesproken ($p < 0,005$ toch nog!). De 90.959 gevallen van schuldigverklaring betreffen 52.009 first-offenders (57,2% van het totaal), dat is iets meer dan 500 per 100.000 inwoners van 12-79 jaar. Helaas beschikken we niet over cijfers omtrent de ca. 28.000 personen, die na een sepot voor een eerste delict al of niet recidiveerden. We weten evenmin hoe bij hun tweede delict het vervolgings- en bestraffingsbeleid was. Wel weten we, dat meermalen achtereen zaken geseponcerd kunnen worden.

Voor misdrijven W.v.S. werden 66.329 personen schuldig verklaard, waarvan 37.766 first-offenders (56,9%). Tabel 5 toont het aantal first-offenders en recidivisten, dat op grond van de totaal-cijfers mocht worden verwacht (fo = waarnomen aantal, fe = verwachte aantal).

Tabel 5:

wetboek	first-offenders		recidivisten		Chi ²	
	fo	fe	fo	fe		
Strafrecht	37.766	37.926	28.563	28.403	1,58	
W.v.W.	10.519	10.911	8.563	8.171	32,88	
andere	3.724	3.172	1.824	2.376	224,30	
totaal	52.009	52.009	38.950	38.950		
					t.a.v. totaal	
zeden	1.563	1.594	1.224	1.193	1,41	0,84
persoon	4.339	5.498	5.277	4.118	570,52	547,34
vermogen	25.824	25.419	18.632	19.037	15,07	24,05
W.v.W. alcohol	4.386	5.004	4.366	3.748	178,22	89,02

Uit deze tabel blijkt, dat first-offenders minder voorkomen bij strafrechts- en verkeersmisdrijven en veel meer bij de andere wets-overtreders. De waarden bij W.v.S. zijn niet significant afwijkend. De zedendelicten houden zich aan de algemene cijfers, maar bij de agressieve delicten zijn de recidivisten oververtegenwoordigd, terwijl dat bij de vermogensdelicten juist tegenovergesteld is. Dat blijft zo, als we de aantallen toetsen aan de verwachtingen op grond van de cijfers W.v.S. c.q. W.v.W. Men komt de eerste maal kennelijk gemakkelijker tot een vermogensdelict dan tot een delict tegen leven en persoon. De drempel naar een verkeersdelict met alcohol ligt kennelijk ook hoger. Niet toevallig komen de ratio aangiften: schuldigverklaringen voor deze beide delictgroepen overeen (zie Tabel 3). Hierbij moeten we echter niet vergeten, dat het 'Dunkelziffer' de werkelijke verhoudingen zeer sterk zou kunnen doen afwijken van de hier gevondennen.

First-offenders worden dus significant vaker niet bestraft. Rest de

vraag, of ze minder zwaar worden bestraft. Tabel 6 geeft daarop antwoord. Voor de verschillende soorten straffen is het werkelijke aantal (fo) en het verwachte aantal (fe) op grond van het totale aantal 1e en volgende veroordelingen vermeld.

Tabel 6: Aard van de veroordeling en recidivisme

	1e veroordeling		2e of volgende veroordeling		totaal	
	fo	fe	fo	fe		
gevangenis 1 jr. of meer	141	254	360	177	501	= 1,0%
gevangenis 3-12 mnd.	1.106	2.004	2.846	1.948	3.952	= 8,2%
gevangenis tot 3 mnd.	3.983	5.893	7.635	5.725	11.618	= 24,2%
boete	17.666	15.150	12.204	14.720	29.870	= 62,3%
overige*	1.435	1.030	596	1.001	2.031	= 4,2%
totaal	24.331		23.641		47.972	

* hechtenis, arrest, berisping, jeugd TBR, onder toezichtstelling, verbeurdverklaring, plaatsing in inrichting voor buitengewone behandeling en schuldigverklaring zonder toepassing van straf of maatregel.

Het is zonder meer duidelijk, dat de reeds eerder veroordeelden zwaarder worden bestraft: minder boeten, meer gevangenis en langer gevangenis. Helaas vermelden de gegevens van het C.B.S. niet, hoe de verdeling was van de voorwaardelijke en onvoorwaardelijke straffen bij de 1e versus de volgende veroordelingen. Ca. 14% van de gevangenisstraffen is geheel voorwaardelijk en ca. 30% gedeeltelijk. Geldboeten worden in ca. 32% gecombineerd met een voorwaardelijke gevangenisstraf.

Onze hypothese, dat degene die nog geen straflijst heeft er na het plegen van een delict beter van afkomt, doordat hij óf niet zal worden vervolgd óf een geringere straf zal krijgen, mag als bevestigd worden gerekend. Een uitzondering moeten we daarbij maken voor de ernstige geweldsdelicten (moord, verkrachting, zware mishandeling e.d.) en voor de verkeersdelicten o.i.v. alcohol. Terzijde moge er nog op worden gewezen, dat meer dan 85% der straffen geldboetes of korte gevangenisstraffen waren.

Op grond van de statistieken is er dus zeker iets voor te zeggen, dat de eerste veroordeling een breekpunt in het leven van een mens kan zijn.

Over de laatste jaren gerekend werd van de veroordeelden voor delicten W.v.S. ca. 50% voor het eerst veroordeeld en ca. 17,5% voor een tweede maal. Ruw benaderd mag men zeggen, dat de kans om na een eerste veroordeling een tweede te krijgen ongeveer 1 op 3 is. De stap van een tweede naar een derde heeft al een waarschijnlijkheid van 55%. Na een zesde, zevende wordt dat ca. 75%. In 1973 worden 2568 personen voor de zevende of meer maal veroordeeld voor enig delict W.v.S. Chronische delinquenten, omdat ze steeds weer in herhaling vallen.

Werkte veroordeling discriminerend?

Veroordeling en vooral detentie voorzien een persoon van een 'label', waardoor hij tot een speciaal geval, een zwart schaap en eventueel een zondebok kan worden. Men kan door een veroordeling in de misdadigersrol worden bevestigd. Niet elke first-offender groeit conform deze 'rolopdracht' uit tot recidivist. Immers ca. 65% der eerst-veroordeelden (ook met gevangenisstraf!) komt nooit meer voor een rechter wegens een delict. Wellicht ontspringt een deel de dans, omdat ze niet worden gepakt, ondanks het feit dat zij op grond van hun verleden wat meer in de gaten worden gehouden. Toch worden er meer dan 35% opnieuw gepakt. Tabel 4 toont, dat in 1973 op 23.887 eerst-veroordeelden 38.950 recidivisten werden gepakt en schuldig bevonden. Hun onderlinge verhouding is over de laatste jaren ongeveer gelijk gebleven. Als van de veroordeelden steeds ongeveer 17,5% primair recidivist was mogen we schatten, dat 17,5% van de 90.959 schuldig bevonden personen, d.w.z. ca. 15.900 personen (ca. 67% van de eerst-veroordeelden) na een eerste een tweede delict pleegden en werden gepakt. Het gaat er bij deze rekensom niet om, of zij absoluut accuraat is, maar om een benaderende verhouding. Helaas weten we niet, hoe die verhouding is bij de niet-veroordeelde first-offenders (28.122 = 30,9% van het totale aantal schuldig-verklaringen).

Vereenzaming, latente delinquentie en recidivisme

Beperken wij ons nu tot de veroordelingen wegens misdrijven W.v.S. Ca. 35% van de eerst-veroordeelden komt voor enig nieuw feit wederom voor de rechtbank en wordt veroordeeld. Zijn er nu variabelen te vinden buiten deze veroordeling? Blackler (1966) toonde aan, dat reeds vereenzaamde 'first-offenders' (bij zijn onderzoek diegenen, die voor het eerst in de gevangenis zaten) significant meer kans hadden 'second offender' te worden, dan diegenen, die voor hun eerste straf goede betrekkingen hadden en sociaal ingebed waren. Hoe magerder de sociale inbedding was en hoe minder betrekkingen er waren voor de eerste veroordeling (familie, vrienden, collega's, verenigingen etc.), des te groter de kans op herhaling bleek. Reeds voor de selectiemechanismen van vervolgings- en bestraffingsbeleid kunnen inwerken, blijken er duidelijke invloeden te bestaan, die de recidiveereningen bevorderen. Vele andere onderzochte variabelen (status, intelligentie, financiën, opleiding etc. etc.) discrimineerden niet. De risicodragers onder de first-offenders blijken de vereenzaamden, relatie-armen en relatielozen te zijn. De veroordeling legt daar ongetwijfeld nog een schepje bovenop, maar zij is niet de oorzaak van de vereenzaming. Hoe meer recidieven (= veroordelingen) des te groter de vereenzaming was en wordt. Een dergelijke sociale positie hebben de recidivisten gemeen met vele moeilijk-plaatsbare psychiatrische patiënten. Zij verworden tot

carambolegevallen, die nergens geaccepteerd worden, zodat de vercenzaming steeds intensiever wordt.

Chronische delinquenten in spé geven met hun eerste delict een duidelijk teken van een toestand, die men met Aichhorn (1925) 'latente delinquentie' zou kunnen noemen. Hij bedoelde daarmee een psychopathologische ondergrond van waaruit delicten als paddestoelen aan de oppervlakte komen. Vele eigendomsdelicten b.v. dienen als surrogaatbevrediging van een gemis aan zelfgevoel, aan gevoel van eigenwaarde, aan gevoel voor anderen waardevol te zijn, maar vooral van het verlangen geliefd te worden. Het eerste delict is dan een signaal.

Jeugd en misdadigheid

Terecht maakt men zich zorgen over de jeugddelinquentie. Op 100.000 mannen van 12 t/m 20 jaar worden er 518 veroordeeld wegens een misdrijf W.v.S. Zie Tabel 7.

Tabel 7: *Leeftijd en recidivegraad (W.v.S.)*

aantal vroegere veroordelingen	leeftijd:					totaal
	12-20	21-29	30-39	40-49	50 en ouder	
0	7277	3868	1716	756	505	14.122
1	1839	1618	680	342	187	4.666
2, 3	1209	1673	666	352	212	4.112
4-8	421	1408	778	394	199	3.200
9 of meer	14	324	423	302	150	1.213
totaal	10.760	8.891	4.263	2.146	1.253	27.313
per 100.000	518	438	257	142	52	282

Duidelijk blijkt, dat meer dan de helft van de first-offenders 20 jaar of jonger was. Ruim 39% van de veroordeelden (W.v.S.) was jonger dan 21 (10.251 mannen en 509 vrouwen). In Tabel 8 is de leeftijd tot 30 jaar nog nader verdeeld.

Tabel 8: *Veroordeelden naar leeftijd en geslacht (W.v.S.)*

	12-14	15-17	18-20	21-24	25-29
mannen	849	4119	5283	4463	3557
per 100.000	233	1170	1536	963	610
vrouwen	34	146	329	413	458
per 100.000	10	43	100	93	84

Bijna 5.000 jongens tussen 12 en 18 jaar kregen een veroordeling; bijna 4.000 voor de eerste keer en 343 al voor de derde keer of meer. Het begin van de 'criminele carrière' ligt bij deze chronische misdadigers in puberteit en adolescentie. Retrospectief is dat met vrijwel alle recidivisten zo.

De specifieke levenssituatie van de adolescent zou hem voorbe-

stemmen tot agerend gedrag. (Bloss in Rexford et al 1966). De adolescent tracht de rouwreacties, die de onthechting van de ouders meebrengt, te beheersen en te verwerken door activiteit, handelen, ageren, delicten plegen. Stoornissen in de hechtingsgeschiedenis maken het moeilijk tot haast onmogelijk om de definitieve scheiding tussen zelf en object, tussen verlangen en vermogen, tussen wens en werkelijkheid te accepteren en de desillusionering van zowel afhankelijkheidswensen als almachtsfantasieën te verwerken. Pubers en adolescenten met een dusdanige voorgeschiedenis lopen grotere risico's. Oude rolpatronen blijven bestaan of duiken weer op in studiestoornissen, heftige insufficiëntiegevoelens, protest-gedrag, wanhoop naast arrogantie, grootdoenerigheid, gebiederi-geheid, woede-uitbarstingen etc.

Het delinquente gedrag van de toekomstige chronische misdadiger doet deze al moeilijk levende en zich eenzaam voelende mensen – men hoeft maar naar de teksten van de Top-30 te luisteren om deze noden en verlangens te horen – in contact komen met de justitie. Zij treden hun adolescentie binnen met een fikse hypotheek aan psychotoxische, psychotraumatische, psychopathiserende jeugdervaringen. De vereenzaming is reeds voor de eerste veroordeling een feit. Individuatie en socialisatie zijn flink in de war, hetgeen zich bij de toekomstige recidivist nogal eens uit in een langzaam escalierend, gevarieerd, ongeremd en later antisociaal gedrag, dat men polymorph-delinquent zou kunnen noemen.

Healy (1915) beschreef de slechte sociale omstandigheden, de gestoorde gezinsverhoudingen en de afwezige moeder bij deze jongens. Aichhorn (1925) wees er op, dat de fundamenteen voor het misdadigheidssyndroom in de 'verwahrloste Jugend' moesten worden gezocht. Soms treden de symptomen pas later op: de stelende adolescent, de perverse mens, de alcoholist. Alcoholgebruik en delict staan van oudsher met elkaar in verband. Alcohol lost immers het socialiseringsvernijstje op.

Het aantal misdrijven o.i.v. alcohol is onder de jongens het grootst en de mate van recidivisme hangt eveneens samen met alcoholgebruik. Ruim 25% van alle misdrijven W.v.S. werd o.i.v. alcohol gepleegd (first off. 21%, recidivisten naar mate van recidivisme 25,8% tot zelfs 35,3%).

De jeugdbescherming heeft zich altijd al beziggehouden met de jeugdige delinquenten en met de praedispositie tot misdadigheid. Het inzicht groeide, dat stoornissen in het socialiseringsproces grotendeels zijn terug te voeren op gestoorde interactiepatronen van het kind en zijn betrekkingfiguren. Het inzicht maakte niet, dat er effectief kon worden behandeld. In ons land mag men in het algemeen eerst ingrijpen als er iets is gebeurd. Als het kalf verdronken is, mag de put pas gedempt.

De persoonlijke vrijheid is terecht een zeer hoog goed. Zonder medewerking, maar vooral ook toestemming, van de belangrijkste betrekkingfiguren van het kind kan de jeugdbeschermer niets beginnen. Ouders en opvoeders zijn autonoom binnen bepaalde, toch wel wijde grenzen. Bovendien is onze gezinsstructuur vrij

besloten, zodat – vooral in sterk geürbaniseerde gebieden – het gezin als een afgesloten eilandje op een flatje woont. Het kind is daardoor min of meer overgeleverd aan die toevallige personen, die de ouders zijn, met hun persoonlijke aardig- en onaardigheden. De onhebbelijkheden van de opvoeder kunnen in deze beslotenheid door anderen niet worden gemitigeerd. Interactiepatronen kunnen dan een reïncultuur worden. Wie als kind in een 'slecht' nest wordt geboren, vangt het leven aan met een handicap. We zien dan nog af van complicerende persoonlijke handicaps van het kind (aanlegzwakten, perinatale beschadigingen, aangeboren defecten, maar ook begaafdheden b.v. hoge intelligentie).

Persoonlijkheid en milieu

Voor het latere sociale leven van de mens is de 'nurture' van groter belang dan de 'nature'. Erfelijkheid schept het fundament, maar de cultuur bepaalt de bovenbouw. Persoonlijkheidsvorming stoelt op gezinsspatronen. Interactiepatronen worden getrouw doorgegeven en gecopieerd ('nagemenst').

Onderzoek – o.a. van en vermeld door Bowlby (1973) – toont ondubbelzinnig aan, dat:

- 1 Ik-sterkte, psychische gezondheid, 'adaptability' e.d. nauw samenhangen met gevoelens van zekerheid en vertrouwen;
- 2 deze gevoelens zowel de medemens als het eigen zelf betreffen;
- 3 hun ontstaan significant correleert met de mate aan vertrouwen en waardering over en weer in het gezin;
- 4 de mate van consistentie van de patronen van de diverse betrekkingen t.o.v. het kind en t.o.v. elkaar zeer essentieel is; consistentie maakt het milieu betrouwbaar en voorspelbaar.

De mens blijkt zich het meest op zijn gemak te voelen, zich het beste te ontplooiën en zich het meest om anderen te bekommeren, als hij ervan overtuigd is, dat er vertrouwde en betrouwbare mensen achter hem stonden, staan en staan blijven. Wie vertrouwen in zichzelf en de medemens heeft gekregen kan zich aan spelregels houden, zijn beurt afwachten, zonodig hulp vragen en ook accepteren. Afwezigheid of scheiding van de hechtfiguren is wellicht de meest psychotoxische invloed. Separaties invalideren, doordat ze fundamentele verstoringen veroorzaken in de tussenmenselijke relaties en dús in de socialisering en dús in het welzijn. Ontbreekt de beschermende paraplu van betrouwbare hechtningen, dan groeit – niet alleen bij het kind – de angstigheid. Scheiden doet lijden, afscheid brengt leed. Lang kan het duren voor je 't vergeet. De door Bowlby beschreven trias: protest, wanhoop en ontzetting, is een ubiquitaire reactie op de scheiding van de geliefden. Als we daar te vroeg in ons leven te acuut mee worden geconfronteerd ontstaan basale vooroordelen over mens en medemens. En vooroordelen hebben, evenals wanen, 'de kracht des geloofs'.

Psychische ontwikkeling en gezinssituatie

Afwezigheid van hechtfiguren in fysische zin is eenvoudig te diagnosticeren. Moeilijker wordt het om te constateren of en in hoeverre de belangrijke betrekkingen van het jonge kind in psychische zin aanwezig waren. Hun aanspreekbaarheid, empathie (Kohut 1977) en aanpassing aan de specifieke noden van het zich ontwikkelende kind spelen een zeer belangrijke rol in het ontstaan van de fundamentele gevoelens van zekerheid, vertrouwen en zelfwaarde. Wantrouwen, afwijzing en inconsistentie in het milieu genereren Ik-zwakke, eenzaamheid, angst, wantrouwen, gevoelens van onwaarde, depressie en nog veel meer. Een zeer veel gebruikt 'opvoedingsmiddel' is het dreigen met separatie ('Zoet zijn, anders...').

Bij een onderzoek (Rexford 1966) bleek, dat 27% der ondervraagde moeders toegaf hun kind in deze zin wel eens te hebben bedreigd. Dat waren nog diegenen, die het durfden toegeven. Bedreiging van de hechting veroorzaakt angstvallige hechtpatronen. Separatieangst is daar één uiting van. Dreigende scheiding roept protest op en veroorzaakt toename van hechtgedrag. Dit uit zich b.v. in vasthoudende, jaloerse bezittelijkheid t.o.v. het hechtobject. Angstvallige hechtpatronen hebben als algemeen kenmerk: het met alle middelen trachten te voorkomen, dat scheiding zal optreden. De combinatie van inconsistent milieu (psychisch én fysisch), separatiedreigingen, ondervonden scheidingen (ziekte, kinderbeschermingsmaatregel, weglopen e.d.) en onstabiele substitutie is vrijwel een garantie voor het ontstaan van angstvallige hechtingen of de nog meer relatieverstorende wanhopige onthechting.

Separatie roept altijd protest op. Bij bestaande angstvallige hechtingen kan dat soms tot een bijna vernietigende woede uitgroeien, die zich juist tegen de hechtfiguren richt. Dit laatste wordt vaak miskend als een natuurlijk gevolg van separatie en voor kwade wil, stout zijn, slechtheid aangezien. Gemeenlijk valt een dergelijke miskenning in een geheel patroon van miskenning van de behoefte van de gehechte, van het kind. Een zelfde protest treedt op bij de hereniging na feitelijke separaties. Separaties zijn in de normale ontwikkeling onvermijdelijk (gescheiden slapen, plichten in het gezin etc.). De agressie, die de separatie oproept moet worden geaccepteerd en worden gekanaliseerd door de hechtfiguur. Dat kan deze alleen, als zij (of hij) zelf geen al te angstvallige hechtpatronen heeft ontwikkeld.

Overbezorgde opvoeders weten vaak geen weg met de angst en de agressie van hun kind en laten die niet ontstaan. Zodra er separatieprotest optreedt – hetgeen niet is te voorkomen – worden hun eigen angstvallige patronen gereactiveerd. Vaak wordt het protest dan beantwoord met een separatiedreiging, waarbij de passiviteit wordt omgekeerd in activiteit. De vicieuze cirkel is dan gesloten. Overweegt de angst voor de separatie, dan ontstaat een phobisch patroon. Overweegt het protest, dan is een agerend patroon meer het resultaat. Gemeenlijk zal het agerend patroon

meer reacties oproepen, maar protest en angst voor separatie veroorzaken op hun beurt protesten bij de angstvallige hechtfiguur en miskenning is daar altijd mee verbonden. Miskenning is een vorm van verwerping; meestal reactief en passief, omdat dat de interactionele positie is van de meeste mensen met angstvallige hechtpatronen.

De 'zonde' der vaders = miskenning van behoeften

Met name in een gezinssituatie, waarin de ouder(s) zelf kampt met de gevolgen van een gestoorde hechtingsgeschiedenis kan men constateren, dat separatiedreigingen de voorloper van echte separaties en van verwerping kunnen zijn. In een analytische psychotherapie en bij behandeling van kinderen blijkt steeds weer, dat een kind separatie en separatiedreigingen óók ervaart als verwerping en wel als gevolg van voor hem onbegrijpelijke, reëel ook afwezige, eigen slechtheid. 'Ze laten me in de steek, omdat ik eigenlijk erg stout ben'. Dat stout zijn is dan meestal 'Ik ben niet, zoals ze willen, dat ik ben'. Het essentiële in deze relaties tussen opvoeder en kind is de miskenning van het feit, dat de opvoeder er primair voor het kind is. Dit probleem gaat vooral spelen in de separatie-individuele fase, die door Mahler (1968) werd beschreven. Zodra het kind eigen activiteiten gaat ontplooiën, initiatief toont en zich enigermate losmaakt, dan kan de opvoeder met problemen op dit gebied deze inbreuk, deze separatiedreiging niet verdragen. Dergelijke opvoeders trachten b.v. symbiotische relatievormen te bestendigen; maar, als dat lukt, krijgt het kind geen kans zich te individualiseren. Stoornissen in de narcistische ontwikkeling blijven dan niet uit. Het kind krijgt geen gelegenheid zich te separeren, zich actief te onthechten en ontbeert eveneens de mogelijkheid zich de mechanismen van het rouwproces eigen te maken en daardoor separaties constructief te verwerken.

Niet alleen de miskenning van de behoeften aan erkenning, aandacht en streling wordt ervaren als verwerping ('Ik ben het niet waard, dat ze wat om me geven') ook de miskenning van de behoeften aan begrenzing en beperking doet in dit opzicht veel kwaad. De groeiende entiteitsbeleving van het kind maakt, dat het met de realiteit botst. Geleide deprivatie, of anders gezegd gedoseerde gratificatie, is noodzakelijk, opdat het kind de voor het socialiseringsproces zo noodzakelijke impulsbeheersing kan aanleren. Gelijktijdige behandeling van kinderen met antisociaal gedrag en hun opvoeders toont aan, dat die hechtfiguren dit gedrag vaak - 'ongewild' - aanmoedigen. Vergoelijking is daarbij vrij eenvoudig op te merken en wellicht het minst schadelijk. Instruerend detectiewerk van de opvoeder daarentegen werkt uitermate provocerend: de ouder doet het kind daarmee ook nieuwe mogelijkheden aan de hand, waaraan het kind zelf niet heeft gedacht. Enerzijds geeft dat de teleurstelling, dat ze zoiets slechts van je hebben kunnen denken ('Dan moet het toch wel erg met mij zijn'). Anderzijds geeft het aan, dat je je identiteit in het stout

zijn moet zoeken, omdat dat eigenlijk constant van je wordt verwacht. Bovendien: als het kind deze 'bevelen' opvolgt, is het eigen initiatief tegelijk daarmee gedood. De opvoeder heeft daarmee het separatieproces verhinderd en de symbiose gered. Het lijkt alsof de opvoeder grenzen stelt, maar hij geeft een dubbele boodschap. Eissler (1949) wees er b.v. al op, dat de opvoeder, die aan elk bevel steeds weer toevoegt, dat er wat zwaait als het bevel niet wordt opgevolgd, daarmee tegelijk het bericht doorgeeft, dat er ongehoorzaamheid verwacht wordt. De gestelde grens wordt in één adem door ontkracht. Deze inconsistentie berust op de eigen angst voor de woede, die bij het kind wordt opgeroepen – en dat is onvermijdelijk – en die de hechting bedreigt. Bovendien roept deprivatie, in welke vorm dan ook, veel angst wakker bij deze voor het kind zo wezenlijke hechtfiguren.

Zij kunnen daardoor het kind eigenlijk niets weigeren. Toch sanctioneren ze het onaangepaste gedrag niet. Ze laten echter na het werkelijk te verbieden, zoals de vader van Dik Trom. Overigens 'weet' het kind maar al te goed, dat de opvoeder op grond van diens angst als was in de handen wordt, als het hem of haar met separatie dreigt. 'Nee, nou hoeft het niet meer' is een uitstekende strategie om je wensen alsnog vervuld te krijgen.

Niet depriveren, vaak ten onrechte synoniem gebruikt met verwennen, komt in allerlei gezinspatronen voor. Deprivatie is nodig om impulsbeheersing te leren, maar evenzeer om individu, entiteit te worden. Zonder weerstand geen groei. Niet depriveren gebeurt vrijwel altijd op grond van identificatie van de opvoeder met de opvoedeling. De verwennende ouder verwent uit het gevoel, dat het kind het nodig heeft. Verwennen is een vorm van 'liefdevol' verwaarlozen. Niet depriveren heeft een zeer duidelijke angstwortel en hangt samen met angstvallige hechtpatronen en sterk-ambivalente bindingen bij één of beide ouders. Overigens, openlijke ruzies met gewelddadigheden (fysisch en psychisch) over en weer tussen diverse gezinsleden zijn in niet-depriverende gezinssituaties geen uitzondering.

Acting-out en impulshandelen

Delinquentie bij kinderen en acting-out worden nogal eens als synoniem gebruikt. De gelijknamige noemer is impulsief gedrag, dat stoelt op een onvermogen bevrediging uit te stellen en onlust te verdragen. Als het lustbeladen gedrag duidelijk aan de drift is gekoppeld en niet kan worden gelaten; als het doen catarsis geeft en daarmee patroonbevestigend is, moet dit soort impulsief gedrag 'acting-on-impuls' worden genoemd en niet 'acting-out'. Niet zelden wordt het kind daarin gestimuleerd door één of beide ouders. Soms onder het mom van moderne c.q. anti-autoritaire opvoeding. Rexford (1966) memoreert de volgende waarneming; vaders van ongebreidelde kinderen bleken vrijwel de enigen te zijn, die hun auto op het kliniek-terrein op gereserveerde en voor hen verboden plaatsen parkeerden. Ze deden vaak zelf, wat zij hun kinderen

verboden en gaven daarmee dubbele boodschappen. Verder viel het op, dat dergelijke vaders uit de 'betere' buurten nogal eens werkten in beroepen als 'advertising, sales-promoting and public relations'. Een duidelijk kenmerk van het doen-op-impuls is, dat enigerlei frustratie, spanning of angst hyperactiviteit oproept, soms uitlopend in destructief gedrag. Doen in plaats van voelen; agressie in plaats van depressie.

Het syndroom van ageren en impuls-handelen stamt uit ontwikkelingsstoornissen, die hun aanvang blijken te vinden in de eerste helft van het tweede levensjaar. Een gezinssituatie, waarin de moeder er met name uitdrukkelijk wel was, maar waarin de opvoeders door hun eigen desorganisatie en inconsistentie ongeschikt bleken om als tijdelijke Ik-prothese in de driftbeheersing te dienen. Het door de hechtfiguren gepresenteerde primitieve Ik-model gaat gepaard met fixaties aan passief-orale bevredigingsvormen; inhaligheid, wensvervullende relaties, hedonisme en onvermogen zich in andere dan deze patronen bij anderen – dus ook het kind – in te voelen. Het zelfgevoel van de ouder(s) is afhankelijk gebleven van materiële liefdesbewijzen en de liefde van en voor het kind 'gaat door de maag'. Zeer complicerend is daarbij, dat deze driftpatronen meestal ook zeer inconsistent zijn, zodat het milieu voor het kind willekeurig, onvoorspelbaar en oncontroleerbaar is. Inconsistentie is het enige betrouwbare. Objectconstantie is dan niet te verwerven, omdat het object nooit consistent is. Anticipatie kan niet worden geleerd, omdat alles toch steeds weer anders is. Het zelf krijgt geen gelegenheid te groeien aan een consistente weerstand en blijft in zijn opbouw primitief, verbrokkeld en onbetrouwbaar. Allerlei Ik-faculteiten echter ontwikkelen zich wel en wel voor zover ze de lusttoevoer en de onlustvermijding dienen. De goede ontwikkeling van de activiteit, van de motoriek is daar een duidelijk symptoom van.

Gestoorde relaties

Het wezenlijk sociaal-storende is echter het onvermogen tot draagkrachtige relaties met de medemensen. Deze kinderen vereenzamen ondanks hun goede activiteit met haar vaak sterk extravertes coloriet. Vriendjes zijn er eigenlijk niet, wel groepjes (gangs). Hun aanpassing is schijn, d.w.z. slechts gericht op gewin op korte termijn, dat uitsluitend op het zelf is gericht. Deze vereenzaming is het gevolg van het ongehecht geweest zijn, het zich niet hechten kunnen of het zich niet hechten durven. Angst voor separatie, voor rouw en voor onthechting zijn aanvankelijk minder uitgesproken, dan men denkt. Immers, deze verschijnselen treden pas op als er hechting en wel een angstvallige hechting aanwezig is (b.v. bij een partnerrelatie, in een fijn pleeggezin, gedurende een of andere vorm van behandeling van individu of gezin). Onthechting is meer de regel.

Een aantal mensen, dat in een inconsistent milieu opgroeit, waarbij de ouders c.q. opvoeders wel constant aanwezig waren, verwierf

als jonge kinderen al een zeer geëlaboreerd gedragspatroon, dat hen in staat stelde en stelt zich aan wisselende situaties snel aan te passen door onmiddellijk de huik naar de wind te hangen, kameleon te zijn en met alle winden mee te waaien. Zij zoeken bij voorkeur situaties, waarin zij samen met één ander zijn. Die trachten ze voor zich te winnen door aan hun wensen en verlangens tegemoet te komen. Zij hebben geleerd te schatten 'hoe de pet staat' en zich daaraan aan te passen; uit te zoeken waar ander-mans zwakke plekken en angsten zitten; bij misrekeningen altijd van politiek te kunnen veranderen en een vluchtweg te hebben. In groter gezelschap zijn ze op hun hoede en steeds bezig de lachers op hun hand te krijgen. Dat maakt deze gewiekste en motorisch vaak zeer handige kinderen met hun vroegwijsheid en hun olijke uiterlijk tot vlugge schatters, prima mensenkenners en opportunisten in optima forma. Handige milieumanipulators en allemansvrienden (?). Zij gebruiken de medemens als consumptie-materiaal en vlinderen van de een naar de ander, zonder enige trouw en consistentie. Hun vlotheid en gemak in de omgang is een vernis met egoïstische oogmerken, maar zeer bedrieglijk, omdat het imponeert als goede adaptatie.

Deze aanvankelijk aardig-aandoende kinderen (mensen) kunnen weinig werkelijke tegenslag verdragen b.v. als de groep hen niet meer accepteert en vlinderen niet helpt. Het onvermogen durende belangstelling voor anderen te hebben, b.v. omdat 'je er toch niets voor koopt' is één van de wortels van de vereenzaming. Medemens tellen slechts zolang ze belangstellende en bewonderende toeschouwers blijven. Zonder applaus is het leven zinloos voor hen, omdat ze hun zelfgevoel moeten ontlenuen aan voortdurende bewondering door anderen. Daarom is hun hele activiteit ook op het milieu gericht. Uitblijven van applaus veroorzaakt onvrede en depressie en deze onlust wordt dan gecompenseerd met allerlei zelfbevredegingsvormen. Diefstal, sexuele 'versierderij', bravour etc. Vaak ook oplichterige handelingen en pseudologe opscheperij.

De gevolgen der ontwikkelingsverstoring

Stoornissen in de ontwikkeling in de periode van 12-18 maanden, zoals beschreven, hebben verstrekkende gevolgen. Impulsief gedrag blijft habitueel gedrag. Fixatie van de motoriek als communicatieweg in mededelende zin en van de visualiteit in informatieve zin. Praten blijft een vorm van doen en is geen taal in de communicatieve zin. Geen woorden maar daden. Het denken blijft zeer concreterend en sterk materie-gebonden. De taal krijgt een ontwikkelingsachterstand en verwerft weinig of geen symboolfunctie. Zij kan daardoor niet dienen als gedragsregulator. De fantasie blijft beelddenken. Causaliteitsconcepten behouden hun magisch niveau. Een deficiënt blijvend tijdsconcept en een onvermogen meerdere stimuli tot één geheel te integreren (gestaltvorming) bevestigen de taalachterstand nog meer. Leerstoornissen en pseudodebiliteit zijn

regel. Toch zijn het vaak slimme kinderen met vaak een enorme voorsprong in motorische vaardigheid en situatief gevoel. Dat is hun tragiek. Op school worden ze eerst overschat, vooral als ze uit een 'goede' buurt komen. Daarna vallen ze onherroepelijk tegen en worden als onwillig versleten; te meer, omdat de frustratie van het niet goed kunnen leren, ageren en impulsgedrag veroorzaken. De vicieuze cirkel is weer gesloten. De andere kinderen zien eerst tegen hen op, worden daarna bang en wenden zich af. Al op de kleuterschool worden deze vechtersbaasjes, die zich niet aan de spelregels houden, weglopen, vuurtjes stoken en andere gevaarlijke dingen doen, na enige tijd gemeden. Meespelen kunnen ze niet, want hun spel is bittere ernst. De 'scapegoating' begint in het gezin, maar wordt voortgezet op school en in de maatschappij.

Perspectieven

Behandeling betekent te trachten de ontwikkelingsstoornis op te heffen of te mitigeren. Voor de chronische misdadiger kan dat alleen door een langdurige, consequente, consistente benadering in een aanvankelijk besloten gemeenschap. Daar moet een langzame, zorgvuldige voorbereiding van en inbedding in betrouwbare sociale relatienetwerken op aansluiten (Reicher 1973, 1976). Uit allerlei ervaringen weten we, dat persoonlijkheidsgroei mogelijk is op de basis van een gestage, welmenende, eerlijke en ondubbelzinnige relatie met een persoon, die als hechtfiguur kan en wil fungeren. Iemand, die de reële scheiding van en de desillusie in de hechtfiguur kan begeleiden, zonder er zelf aan kapot te gaan. Basisbehandelingen zijn tijdrovend en uitermate inspannend. Niet alleen voor de behandelde. Helaas is de levensgeschiedenis van menig chronische misdadiger doorspekt met chronisch-recidiverende behandel pogingen, die vaak meer patroonbevestigend waren dan therapeutisch. Men poogde symptomen te bestrijden zonder de basis aan te vatten.

Wij menen, dat latere restitutie van dit vroeg-verloren mogelijk is; dat correctieve objectrelaties de deprivaties op hechtingsgebied glad kunnen strijken; dat overweldigende rouwreacties onder een goede paraplu van betrouwbare hechtingen toch verwerkt kunnen worden. We vrezen, dat dit niet bij allen mogelijk is. Kunnen alle onthechten zich opnieuw hechten? Zijn ongehechten nog in staat zich te hechten? Is elk angstvallig hecht patroon te normaliseren? Wij weten dit nog niet.

Eén ding is zeker; verbale psychotherapie zonder ondersteuning van allerlei andere methodieken van behandeling is gedoemd zonder succes te blijven. De behandelaar kan overigens slechts de voorwaarden scheppen. De behandelde moet uiteindelijk het werk doen.

Literatuur

- Aichhorn, A. (1925), *Verwaarloste Jugend*. Hans Huber, Bern.
- Alexander, F., en W. Healy (1935), *Roots of Crime*. Knopf, New York.
- Blackler, C. (1966), *Primary Recidivism in adult Men*. Monograph of Home Office Prison Department.
- Bowlby, J. (1973), *Attachment and Loss. Vol. II Separation, Anxiety and Anger*. Hogarth Press.
- C.B.S. (1972), *Criminele Statistiek*.
- C.B.S. (1973), *Criminele Statistiek*.
- C.B.S. (1975), *Statistisch Zakboek*.
- Eissler, K. R. (1949), *Searchlights on Delinquency*. Int. Univ. Press, New York.
- Erikson, E. H. (1950), *Childhood and Society*. Norton, New York.
- Healy, W. (1915), *The individual Delinquent*. Little, Brown, Boston.
- Kohut, H. (1977), *The restoration of the self*. Int. Univ. Press, New York.
- Mahler, M. (1968), *On human Symbiosis and the Vicissitudes of Individuation*. Int. Univ. Press, New York.
- Reicher, J. W. (1973), Die Behandlung in einer Sonderanstalt für psychisch gestörte Delinquenten. *Praxis der Kinderpsychologie* XXII, 4, blz. 120.
- Reicher, J. W. (1976), Die Entwicklungspsychopathie und die analytische Psychotherapie von Delinquenten. *Psyche* XXX, 7, blz. 604.
- Rexford, E. N. (ed.) (1966), *A developmental Approach to Problems of acting-out*. Int. Univ. Press, New York.